

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
מרת מירש בת רבי שלמה
ע"ה א"ח הרה"ח ר' אברהם
יהודא פולק ז"ל בן רבינו
הגה"ק זצ"ל
נלב"ע כ' כסלו תרפ"א
תנצב"ה

פרשת וישלח תשפ"ד

בס"ד, (שנה ב') גליון מס' 89

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אבדק"ק סאסרעגען

פרשת וישלח

לקדש את העניינים הגשמיים

וישלח יעקב מלאכים לפניו וגו'

(בראשית לב, ד)

נאמר (לקמן מא, א) "והנה עומד על היאור" (עיין בראשית רבה פט, ד).

וזהו "ברכות לראש צדיק, זה יעקב", שכל מחשבותיו גם בעוסקו בענייני הגשמיות הן לשם מצוה, ואילו עשו גם כשבא לאביו ואמר, "האיך מעשרין את המלח וכו'" (רש"י לעיל כה, כז), היה "פי רשעים יכסה חמס", כי כוונתו היתה לצוד אותו באמרי פיו, כי גם המעשים הטובים שלכאורה עושים הרשעים כוונתם לעצמם.

וזהו שמסיים המדרש, "אשריהם הצדיקים שמתברכין בארץ", גם במעשים שבענייני הארציות. "ומתברכין בשמים", שגם הם כמצוות וכענייני שמים, וכולן לברכה. (ח"א שנו)

איתא במדרש (בראשית רבה עה, ח), "זהו שנאמרה ברוח הקודש על ידי שלמה מלך ישראל (משלי י, ו), "ברכות לראש צדיק ופי רשעים יכסה חמס" וכו'. "ברכות לראש צדיק" זה יעקב, "ופי רשעים יכסה חמס" זה עשו. אשריהם הצדיקים, שמתברכין בארץ ומתברכין בשמים".

הנה הצדיקים גם בעסקם בענייני עולם הזה כוונתם לשם שמים, לעשות רצונו ית"ש ולעבדו. ואילו הרשעים, גם כאשר מקיימים מצוות ועושים מעשים טובים, כוונתם לתועלת עצמם. ולכן אצל הצדיקים נאמר (לעיל כה, יג) "והנה ד' נצב עליו", ואילו אצל הרשעים

אף ממעשי יעקב שנראו כעבירות נבראו מלאכים קדושים

וישלח יעקב מלאכים לפניו וגו'

(בראשית לב, ד)

וישב לבן למקומו ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים". שאצל לבן נאמר "וישב למקומו", היינו לדרכו והנהגתו במרמה. "ויעקב הלך לדרכו", גם יעקב אבינו ע"ה הלך בדרכו של לבן, כשהיה צורך בכך. ואף על פי כן, "ויפגעו בו מלאכי אלקים", שגם ממעשים אלו נבראו מלאכים קדושים כמו מהמצוות ממש, "ויקרא שם המקום ההוא מחנייים", היינו ב' מתנות מלאכים, כי הכל למצוה ייחשב.

ויעקב אבינו שלח אל עשו אחיו את המלאכים שנבראו מלקיחת הברכות, המרומז ב"ארצה שעיר", שהיו ידיו וצווארוו שעירות, וכן את המלאכים שנבראו מקנין הבכורה המרומז ב"שדה אדום", על דרך הכתוב "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה" (לעיל כה, ל). ורמז לו, שמכיון שנבראו מלאכים קדושים אף ממעשים אלו, יידע שנחשבו כולם למצוות, ואין שרו של עשו יכול לקטרג. (ח"א פ; פב)

ידוע מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"א), "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד". פירוש, שבכל מצוה ומצוה שאדם עושה בורא לו מלאך, והם סובבים אותו ועומדים לשרתו. והנה ישנם ב' מיני מצוות, יש מצוה ממש ויש מצוה המכונה "עבירה לשמה" (נזיר כג, ב), שהמעשה עצמו נראה כעבירה אך מחמת הכוונה לשם שמים נחשבת לו למצוה, וגם ממנה נברא מלאך לשרתו.

הנה ליעקב אבינו ע"ה היו שני מיני מלאכים אלו. כי הן מהמצוות ממש, כגון לימוד התורה שלו, נבראו מלאכים, והן מאותם מעשים שנראו כעבירה, כגון נטילתו את הבכורה והברכות בערמה, ומה שלקח מקל לבנה לח ולודו וכו', גם מכל אלו נבראו מלאכים.

וזהו שאמר הכתוב בסוף הפרשה הקודמת (לעיל לב, א-ב), "וילך

לשוב בתשובה על העבירות שהאדם דש בעקביו

ויקחם ויעבדם את הנחל ויעבר את אשר לו. ויותר יעקב לבדו וגו'

(בראשית לב, כד-כה)

הכין עצמו לקראת עשו בג' דברים, דורון תפילה ומלחמה. ובשל"ה הק' (פרשת וישלח, תורה אור) כתב, שרמוז כאן להכין עצמו בג' העניינים,

פירש רש"י, "שכח פכים קטנים וחזר עליהם". אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני בראשית רמז קלא; קהלת רבה ט, ט; הו"ד ברש"י לעיל לב, ט) שיעקב אבינו

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרום בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

תשובה תפילה וצדקה, עיי"ש.

ובזה אפשר לפרש הרמז כאן, "ויעבר את אשר לו", שהיה מעביר לפניו את כל מעשיו בהרהור תשובה לראות אולי עשה שלא כדין, ומצא שהכל היה כהוגן, רק שהיה ירא מה"פכים קטנים", היינו

העבירות שאדם דש בעקביו. וכדרך שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים מט, ט), "עון עקבי יסובני", ואיתא במדרש (תנחומא ריש פרשת עקב) שאמר, "רבש"ע איני מתיירא מן המצוות החמורות שבתורה, ממה אני מתיירא מן המצוות הקלות וכו'", וזהו שחזר על פכים קטנים.

(ח"א פח)

מטרת מצות מילה

אם תהיו פמנו להמל לכם פל זכר

(בראשית לד, טו)

"כמונו", כמו שאנו מכוונים במצות מילה, לקנין הקדושה ולמעט התאוה, אזי "ניאות לכם".

וזה היתה החכמה וההערמה של בני יעקב², שאי אפשר שיקיימו התנאי, שהרי כל כוונתם במילתם היתה רק לשם התאוה. כמו שמבאר הכתוב, "ולא אחר הנער לעשות את הדבר כי חפץ בבת יעקב" (לד, ט)³, שכוונתו במילה היתה לשם התאוה ולא כמו כוונת בני יעקב.

(ח"ב קצג; קצד')

כתב הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פרק מט) בטעם מצוות מילה, שהיא למעט התאוה. והענין הוא, שהאדם לא נולד מהול, כי רצה הקב"ה שהאדם עצמו יעשה פעולה לתקנו¹. וזו כוונת מעשה המילה, ללמדנו, שיש בכוחנו לקדש עצמנו ולפרוש מהתאוות.

והנה בני יעקב התנו עם אנשי שכם, "אך בזאת נאות לכם אם תהיו כמונו להמול לכם כל זכר", היינו שכוונתכם במעשה המילה תהיה

ההבדל בין שינוי שמו של אברהם לבין שמו של יעקב

ויקרא את שמו ישראל

(בראשית לה, י)

לאברהם אבינו ע"ה בעת המילה, בשעה שנעשה מושל על רמ"ח איברים (נדרים לב, ב).

והנה ממשלה זו על רמ"ח איברים אין לשנות בשום פעם, ולכן אין לשנות את שם אברהם בשום אופן, והקורא אברם עובר בעשה. מה שאין כן השם "יעקב" מותר לקרוא, מפני שלפעמים יש להשתמש במדה זו של "ויעקבני", כמו שאמר הכתוב "עם נבר תחברר ועם עקש תתפלת" (תהילים יח, כו), ולכן הקורא ליעקב יעקב אינו עובר. (ח"א צד)

אמרו חז"ל (ברכות יג, א), "כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה וכו'", אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי, שאני התם דהדר אהדריה קרא וכו'".

נראה לפרש, דהנה בשם "יעקב" נרמז ששינה יעקב את מידתו, מידת האמת, כדי להציל את הבכורה והברכות מיד אחיו עשו. וכמאמר הכתוב, "הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמיים את בכורתי לקח והנה עתה לקח ברכתי" (לעיל כז, לה), והשם "אברהם" ניתן

הצדיקים מתאווים לעוד ימי חיים עד שזוכים להשלים

ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים

(בראשית לה, כט)

זקן, מכל מקום לא היה "שבע ימים", כי נתאוה לעוד ימים. אך יצחק שהיה "עולה תמימה" (רש"י לעיל כו, ב), על ידי שמסר נפשו בעקידה הגיע כבר אז לשלימות ושובע ימים, ולא נתאוה לעוד ימים, ולכן רק בו נאמר "שבע ימים".

(ח"א צה)

יש לדקדק, למה אצל אברהם אבינו ע"ה נאמר (לעיל כה, ח) רק "זקן ושבע", ולא נאמר "שבע ימים".

וי"ל דהצדיקים מתאווים תמיד לחיות עוד, כי יראים תמיד שמא לא השלימו עדיין חסרונם. ולכן אברהם אבינו ע"ה אף על פי שהיה

הצדיקים מתאווים לעוד ימי חיים עד שזוכים להשלים

לחנוכה: ויאני פתסדף בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה לד' פי גמל עלי

(תהילים יג, ו)

כי אמירת שירה שייכת על נס הבא בזכויותיהם של ישראל. אבל אם ישראל לא היו זכאים, והנס להצילם היה רק בזכות אבות או למען

אמרו חז"ל (מדרש תהילים יג, ז), "יגל לבי בישועתך במדי, אשירה לד' ביון". ונראה לפרש על פי המבואר בספר בינה לעיתים (דרוש טו)

1. א"ה. איתא במדרש תנחומא (פר' תזריע ה), "מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא וכו' למה אתם מולין, אם הוא חפץ במילה למה אינו יוצא הולד מהול ממעי אמו וכו'. הביא לו רבי עקיבא שבליים וגלוסקאות וכו'. לפי שלא נתן הקב"ה את המצוות לישראל אלא לצרף אותם בהם וכו'". והיינו שכשם שהקב"ה נתן לבני"א שהם יפעלו וישלימו השבליים לגלוסקאות, כך עליהם לפעול ולהשלים את הגוף, וכענין שמבאר כאן רבינו הגה"ק זצ"ל

2. כמו שפירש רש"י על הפסוק "ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה" - "בחכמה".

3. א"ה. וגם כוונת אנשי שכם הי' מצד "את בנותם נקח לנו לנשים ואת בנותינו ניתן להם וגו'" (פסוק כב) שהוא על כוונת התאוה ולא כמו בני יעקב.

4. וכעין זה בח"א צג.

"לזאת אהובי בני רחימי לכבדני בתורה ומעשים טובים, אשר היא חיינו ואורך בעולם הזה ובעולם הבא..."

(שם בהקדמה)

"...ולבני ד' יאריך ימיכם ושנותיכם בנעימים עם כל אשר לכם, להזכירני לטובה לקבוע עתים לתורה בכל יום ויום..."

(קודש הילולים בהקדמה)

שמו הגדול, אין אומרים שירה.

הנהגה בפורים היה הנס בדרך הטבע, כי לא היה להם זכות, שהרי נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה (מגילה יב, א), ולכן על זה נאמר רק

"יגל לבי בישועתך" במדי. לעומת זאת, בחנוכה היה הנס מחוץ לדרך הטבע, כי היה להם הזכות שמסרו נפשם על מצוות ד', ולכן על זה נאמר "אשירה לד'" בין, שאומרים בהם הלל ושירה. (ח"ב ק')

זכרון קדומים

הרב הגה"צ רבי מאיר יהודא בהגה"צ רבי בנימין זאב קרויס זצ"ל
נלב"ע כ"ב כסלו תשל"ה

הרב מאיר יהודא נולד בג' טבת תר"נ, לאביו הגה"צ רבי בנימין זאב קרויס זצ"ל ולאמו הצדקנית מרת בילא ע"ה בת רבינו הגה"ק בעל קודש הילולים זי"ע. למד תורה מפי דודו הגה"צ רבי אברהם אבא פיקסל זצ"ל, לאחר מכן למד בישיבתו של הגה"צ רבי שמואל רוזנברג זצ"ל אב"ד אונסדורף. שכתב עליו: "בחור כהלכה, יראתו קודמת לחכמתו..., למד בבית מדרשי זמן זמנים טובא, בהתמדה ושקידה רבה, דרכו דרך החיים ייקרא ביראת ה' כל הימים, ומידותיו תרומיות, נח לשמים ונח לבריות... ראוי לקרותו לכל דבר שבקדושה בשם מורינו...".

בהגיעו לפרקו נלקח כחתן לבתו של הגה"צ רבי ישראל רייך מח"ס מנחת ישראל על מסכת עירובין, בנו של הגה"צ רבי יעקב קאפל רייך אב"ד קה"י בודאפט. לקראת נישואיו נסמך להוראה ע"י חותנו-זקנו זצ"ל, וע"י הגה"צ רבי יעקב יוסף גינז אב"ד ביסרמרין זצ"ל. וכן ע"י הגה"צ רבי נתן נטע קעל לוי זצ"ל אב"ד שארבוגרד, שכתב עליו: "פרי עץ קודש הילולים..., מאיר באור התורה ומלהיב לבבות, שמו נאה לו והוא נאה לשמו..., בן לאותו צדיק הרב המאה"ג מוה"ר בנימין זאב קרויס נ"י אב"ד דק"ק דעברעצן".

לאחר פטירתו אביו זצ"ל בשנת תרפ"א שימש הרב מאיר יהודא כדיין בדעברעצן, ולאחר כשנתיים נתקבל כרבה של ק"ק בלאז' ברומניה, כשהוא נושא בעול הדאגה לשלום בני הקהילה ברוחניות ובגשמיות. ביתו היה פתוח לכל נזקק, ודאג לספק אוכל כשר לחיילים יהודים ששהו בקרבת העיר.

בתקופת המלחמה הנוראה, כשהגיעו מאות פליטים מרחבי טרנסילבניה לעירו, דרש מבני קהילתו לפתוח את דלתות בתיהם להכנסת האורחים, כשהוא עצמו משמש דוגמא ומופת לכך.

לאחר עלייתו לארץ ישראל, נתקבל לרב השכונות קורדני וצור שלום, בקרית ביאליק. גם שם האהיב שם שמים על בני כל העדות וקרבת לתורה, תמך בנוקמים ועזר דלים. באחרית ימיהם התגוררו הרב והרבנית בשכונת בית וגן בירושלים, כשצאצאיהם עומדים לימינם, בנאמנות ובמסירות.

הרב מאיר יהודא זצ"ל נפטר בכ"ב כסלו תשל"ה, זוגתו הרבנית הענדל נפטרה בכ' מרחשוון תשמ"א, מנוחתם כבוד בהר הזיתים. זכו לדורות ישרים, תלמידי חכמים, יראים ושלמים.

ת נ צ ב " ה

נא להתפלל ולעזר רחמי שמים על אחינו כל בית ישראל הנתונים בערה ובשבי' העומדים בין בים ובין ביבשה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב

ובכללם ר' אברהם אשר בן רבקה לרפואה שלימה

זכות רבינו הגה"ק ולימוד דברי תורתו תעמוד לכל צאצאיו ולכל ישראל הנמצאים במקום סכנה לשוב במהרה לביתם לחיים טובים ולשלום, אמן.

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם בהקדמה)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (עפ"י קודש הילולים בהקדמה)

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

א. הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו וגו' ואתה אמרת היטב איטיב עמך.

רש"י מפרש, 'קטונתי מכל החסדים', לכך אני ירא, שמא משהבטחתי נתקלקלתי בחטא, ויגרום לי להימסר ביד עשו, עכ"ל. אך קשה, אם החטא יכול לגרום ביטול ההבטחה אם כן מהי משמעות המשך הפסוקים, 'ואתה אמרת היטב איטיב וגו'.

ונראה לבאר, עפ"י מה שכתב הגאון רבי אליהו מזרחי זצ"ל על פסוק זה, והביא את מאמר הגמרא (ברכות ד.), כתיב 'הנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך', וכתיב 'ויירא יעקב מאד'. אמר, שמא יגרום החטא - שמא אחר הבטחה חטאתי, שהחטא גורם שאין ההבטחה מתקיימת (רש"י סו). והקשה הרא"ם ממה שאמרו (שם ז.), כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה, אפילו על תנאי לא חזר בו. ותירץ, שמי שהובטח לטובה ע"י נביא דבבר ה', לא תיבטל ההבטחה אפילו בגלל חטא, כדי שלא יאמרו שנביא שקר הוא, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"י מהל' יסודי התורה ה"ד), ע"ש. מה שאין כן מי שהובטח לטוב ע"י הקב"ה עצמו, ייתכן שיגרום החטא שההבטחה תיבטל.

וזה הוא פירוש הפסוקים, 'הצילני נא וגו', ולמה התיירא הלוא כבר היתה לו הבטחה, לזה אמר 'ואתה אמרת' וגו'. כלומר, שכיון שיעקב אבינו שמע את ההבטחה מפי הקב"ה עצמו, על כן הוא חושש שמא יגרום החטא. ודוק וקל להבין, כי דברים פשוטים הם בעז"ה.

ב. קום עלה בית א'ל וגו' ועשה שם מזבח לא'ל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך.

פירש רש"י, לפי שאיחרת בדרך נענשת, ובא לך זאת מבתך. וכתב הרא"ם, שעל הזמן שהיה עומד בבית לבן לא הקפיד עליו, כי הנדר חל עליו רק כשיצא מבית לבן, כדכתיב 'ושבתי בשלום' וגו', אז 'והאבן הזאת אשר שמת מצבה' וגו', ע"ש. והנה אחר מחילת כבוד תורתו, דבריו דחוקים.

ונראה לי לבאר בעז"ה, מפני מה לא נענש על שהתאחר בבית לבן. והנה הקשו התוספות (חולין ב: ד"ה אבל) איך נדר יעקב אבינו, כדכתיב 'וידר יעקב נדר' וכו'. הלוא מבואר בגמרא (שם וכו"ה בנדרים ט.) בבאיור הכתוב (קהלת ה, ד) 'טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם', דלכו"ע טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר, ולא נחלקו תנאים אלא אי אמרינן כן גם לגבי נדבה, ע"ש. ותירצו התוס', דבשעת צרה שרי, כדאמרינן בבראשית רבה (ע, א), 'וידר יעקב נדר לאמר', לאמר לדורות שיהיו נודרים בעת צרה, עכ"ד. והצרה שהיתה ליעקב בעת ההיא הלוא היתה צרת עשו, ועליה אמר 'ושבתי בשלום אל בית אבי', שיהיה לו שלום מעשו.

והנה על הפסוק 'ותמת דבורה מינקת רבקה', פירש רש"י, מה ענין דבורה בבית יעקב, אלא לפי שאמרה רבקה ליעקב, 'נעד שוב אף אחיך ממך ושכח את אשר עשית לון' ושלחתי ולקחתך משם', שלחה דבורה אצלו לפדן ארם לצאת משם, ומתה בדרך, עכ"ל. לפי זה, קודם שבאה דבורה ליעקב לא היה יכול לחזור. ורק כששמע שלום לו מעשו, חל עליו הנדר. והוא היה מתאחר בדרך, ונתבקר פנקסו (ב"ר פא, ב) ונענש, ולא קשה מידי. וזהו שדקדק הכתוב, 'בברחך מפני עשו אחיך', לתת טעם מדוע נענש כשהתעכב אחרי שנחה חמת עשו. ודוק, וקל להבין.

ברכת מזל טוב

ל'צאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח ר' אהרן הוס הי"ד לרגל נישואי בנו החתן אליהו דב ני"ו עב"ג הכלה תחי' בת הרה"ח ר' שלמה אלימלך ערבליך הי"ד החתונה בעז"ה ביום א' וישב כ' כסלו באולם ארמנות הגפן, ביתר עילית

הרב ר' שמעון טייטלבוים שליט"א ולבנו הרה"ח ר' יצחק הי"ד

ל'רגל נישואי הבן-הנכד החתן אברהם ני"ו עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' אהרן הי"ד בהגה"צ רבי יעקב גרינוולד שליט"א

הרה"ח ר' חיים שאול כהן הי"ד ולבנו הרה"ח ר' דוד הי"ד

ל'רגל אירוסיה הנכדה-הבת הכלה תחי' עב"ג החתן נתן דוד אפל הי"ד בן הרה"ח ר' ישכר דוב הי"ד

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הוס הי"ד ולחתנו הרה"ח ר' מדרכי יצחק אסקל הי"ד

ל'רגל הכנס הנכד-הבן הב' אפרים פישל ני"ו בעול תורה ומצוות

הרה"ח ר' חנינא צבי פרקש הי"ד ולחתנו הרה"ח ר' משה שטרן הי"ד ולנכדו הרה"ח ר' ירמיה ארי' הי"ד

ל'רגל הולדת הנינה-הנכדה-הבת

יהי רצון שיזכו לרונות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם,

ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

נא להתפלל לרפואת נכד רבינו הגה"ק זי"ע
הרה"ח ר' הילל דוב בן חנה דבורה הי"ד גאנץ
בתוד שאר חולי ישראל

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.